

СЕНТОМАШАНИН

Лист за просвету, привреду и остале народне потребе.

ИЗЛАЗИ СВАКЕ НЕДЕЉЕ.

на 1/4 годину	6 Кр.
на 1/2 године	3 »
на 3/4 године	2 »

Поједини бројеви 10 пот.

ОДГОВОРНИ УРЕДНИК:

ЈЕВТА РАДАК

Рукописи шаљу се на уредништво а новац за претплату а огласе на администрацију «Сентомашанина» Огласи се рачунају по тарифи ако се више пута уврћује јефтиније.

Дан рођења Њег. Величанства.

1830—1914.

Њег. царско и краљевско-апостолско Величанство Фрања Јосиф I. прославиће у уторак, 5. (18.) о. м. осамдесетчетврти дан рођења.

Ретка је то старост од осамдесетчетир године, а још ређа у тим годинама она свежост тела и духа; она телесна издржљивост, која је у нашега доброг владара.

Немилостива судбина није поштедила Његово добро и милостиво срце, те Му је задала силних љутих рана; трнов је венац; у више маха раскрвавио Његово светло чело и светска историја не познаје владара, који је за време своје владавине поднео толиких удара, како у породичном, тако и у државном животу, као наш узвишени владар.

У нашега седога владара мора се у највећој мери уважити она изванредна јачина духа, којом је знао издржати ужасне ударе судбине у својој породици, а да не клоне у својим владарским дужностима. Још године 1867. изгубио је свога рођенога брата у далеком Мексику, кога су Мехиканци као свога цара стрељали. Изгубио је на грозан начин свога јединца сина, па на грозан начин своју драгу и добру супругу, а ове године 15. (28.) јуна извршен је у Сарајеву атентат бомбом и браунингом на Његова синовца, наследника престола Фрању Фердинанда и супруге му, те су обоје на лицу места погинули.

ПОДЛИСТАК.

Нисам знала шта то значи.

Нисам знала шта то значи
Када срце боно бије,
Кад се чело наоблачи,
А из ока суза лије.

Не знах часа сумње горке
И јецања у самоћи,
Привиђења зле поворке
Сред суморне, тешке ноћи.

Никад ведру душу моју
Слутња тамна не помути
И у песме милопоју
Срце буру не заслути.

Сад болесно срце бије,
Титрају се многе страсти,
Спутаде ме каролије,
Те над собом немам власти.

Потоком ми сузе теку,
Склапам руке у немоћи
И молим се Бог-Човеку,
Неће ли ми он помоћи.

И сумњом се мучит' умем,
Јер ми душу борба свила.
Сад све знадем, све разумем:

Ужасни су то удари, али за то ипак наш добри краљ није клонуо, већ је као ретко који владар и у својој дубокој старости по цео дан у послу; и сада рано у јутро устаје и за својим писаћим столом ради до у вече. Држи аудијенције по неколико сати дневно, а сав свој посао обавља лако и брзо, те испуњава најсавесније своје владарске дужности.

Наш узвишени владар није никад желео, да Му се о дану Његова рођења чине какве овације. Свој дан рођења хтео је наш добри владар да проведе у тишини. Али милијони и милијони грађана, у једној и у другој половини монархије, не могу да се уздрже, а да сваке године на тај дан своје добром владару не даду израз својих осећаја, своје љубави, верности и оданости. У сваком месту у очи дана Његова рођења осветле грађани прозоре на својим домовима, а на сам дан свечано се држе благодарења свима црквама.

Но најлепше се показали грађани, без разлике вере и народности, кад су пре три недеље прекинути дипломатски одношаји између Србије и наше монархије и кад је код нас почела мобилизација. Они су се просто надмећали у преданости и пожртвовности и према своје узвишеном владару и према својој домовини и били тако сложни, да су једно другом пружили руку и бодро и весело отишли у бој, да своју последњу кап крви жртвују, да положе свој живот и да заједнички гину за спас своје миле домовине.

Измењена писма.

(Свршетак).

»Узрока?« повиках зачуђено. »Ја сам добио у четвртак позив од ваше матере за данас и одазвао сам се истоме«.

»Ви сте га одбили«, одговараше она гласом, који није трпео противљења, »и тако сам брзојавила по г. Брукса да дође. Видите ли у какав сте ме мучан положај довели вашим доласком. Нисам ваљда могла обзнанити Бруксу, да је предузео улогу помоћника у нужди«.

Ми стадосмо и она гледаше. При светлости зракова, који су сијали из једнога прозора, опазио сам јој у лицу израз тешкога прекора.

»Увек смо били задовољни да вас видимо код нас, али нас је овога пута ваш долазак довео у велику забуну«.

»Али ја сам се одазвао«, одговорих одређено.

»Ваше је писмо гласило просто: »Сажалећу вас веома, што ме је спречио хитан посао«. — Стадох се од срца смејати.

»Зашто се смејете, заиста овде не могу да нађем ништа смешнога«.

»Па, драга госпођице, кривица лежи до мене и ја сам погодио узрок неспоразума. У четвртак сам добио од ваше матере позив на ручак

Наш добри владар прожман је једнаком љубављу према свима народима простране монархије и за то сви народи ове године о дану Његова рођења из свег срца желе, да да Бог, да у челичном здрављу дочека свршетак рата, јер ће исход тога рата бити безусловно добитак за једну и другу половину монархије и све њене поданике, које чека много лепша будућност. Нека још далеко, далеко буде дан, кад ће повесница затворити велику главну књигу владавине Његовог Величанства Фрање Јосифа I., не би ли Бог до крајњих граница човечјем веку дао Њему живота и здравља, да старе Му дане дуго и дуго још злати уверење, да је за своје народе учинио много, онолико, колико је ретко који владар, од како је света и века!

Р-к.

Зашто привредно назадујемо.

II.

Кад год је говор о имовним приликама, увек уздишемо за прошлим, срећним временима, кад је у нас било свега изобиља. А разлика између тадашњег и садашњег нашег стања не само да је велика, него и све већа бива, па то и видимо и осећамо. Сви видимо, да и покрај свега напорног и напреднијег рада не можемо опадање нашег имовног стања да зауставимо и осећамо да је данас врло тешко живети.

И у тој невољи нашој још нам је једина утеха, што знамо, да нисмо сами,

с мојим адвокатом, то ми је онда било немогуће да за времена стигнем у воз за Елмвуд, него сам се решио, да покушам, да одгодим разговор. Написао сам вам брзо два писма; једно, у коме сам наговестио мој долазак; друго, у коме сам отказао, узех оба у град, па пошто се мој адвокат са мном споразумео, предадох писмо, у коме сам се одазвао на ручак, на пошту«.

»Ви кажете, дакле, да сте изменили писма и да сте неправом послали?«

»Лак осмејак осветљавао је тренутно њено лице, које се на брзо опет помрачило. Она се окрену од мене, па држећи се поносито, корачаше кући, докле ја, као да сам пао из облака, лагано иђах за њом.

Другога јутра видео сам Брукса како се нешто важно разговара с Маријом, шетајући се у правцу потока. Ухватио ме је нервозан немир и појурих напоље на свеж ваздух.

Корачао сам без циља кроз парк, поред потока са раскошно зеленим бусењем кроз хладовиту сеницу, кад, а пред а-мном се од једном створише две прилике.

»Марија«, слушао сам како је Брукс говорио живо, »чекао сам годину дана на ваш одговор. Неки пут изгледаху моје наде — —«

Звижднуо сам на моје псето, које је око мене обилазило, па пошто сам се Марија

јер, ако баш не сви, али бар највећи део села осећа што и ми.

И кад год се запитамо: откуд и зашто је то тако, наводимо стотину узрока томе, и увек налазимо, да није ни мало ту и наше кривице. Тако је то сад време донело. Обично наводимо, како нас је притиснуо велики порез и остали сваковрсни јавни терети, ту ти је жупанија, и општина, и поповина, школарина, чуварина и ко би им знао већ крсна имена, који нас исисавају. Истина да су јавни терети данас много већи него што су некад били, али то исто тишти и народе, који међу нама живе, па њима ипак не смета то у толикој мери као нама. Видимо, да они и покрај тога могу да напредују, прекупљају од нас наша имања и све се јаче међу нас утискују.

Земљу пак и ми панас већ обрађујемо савршенијим справама и машинама много боље и јевтиније, па производимо куд и камо више него што смо некад.

Према томе, оно наше умовање о узроцима нашег имовног опадања показује само да не умемо, а готово и да нећемо, да дубље заронимо у испитивање узрока, па да уочимо оне најглавније узроке нашег опадања, па да му онда и лека потражимо. Иначе би нам до сад већ одавно морало пући пред очима, да је између осталих узрока нашег опадања и застоја један од најглавнијих — баш са наше кривице — наше неразумно газдовање.

Нас у овим крајевима Бачке, Баната и Срема најјаче потискују Немци, па онда Словаци, Румуни, Чивути и т. д. А не потискују нас они за то, што ваљда Бог њима даје више него нама — њихова њива роди као и наша. Данас чак ни Немци не обрађују земљу боље и савршеније од нас, шта више видимо у местима, да они у раду нису ни толико дурашни и издржљиви као ми, и ако они једу сланине и шунке, а наши ратари патлићана и бела лука, али су од нас много мудрији, а данас »ум царује, а снага кладе ваља«. Они разумније од нас газдују, јер живе умереније, трезвеније, носе се простије — народски — у опште удешавају живот према својим имовним приликама, па ту им и лежи снага за одржање и напредовање.

Тако смо се за часак гледали задивљени. Марија је прва прекинула ћутање, па њен поглед управивши стално на мене, поче:

»Као што сте јамачно чули, Дик, г. Брукс, је баш сад тражио моју руку«.

»По хиљадити пут«, рече Брукс.

Нисам могао да угушим смех због његове забуне, али сам брзо опет добио моју пређашњу озбиљност.

»Па и ви сте тражили моју руку«, настави Марија с хладноћом, која ме је потресла.

»Да«, одговорих, »то сам чинио више пута«.

»Пошто сте ми обојица врло цењени пријатељи, то ми је тешко да бирам. Ваш јучерашњи неочекивани долазак, г. Бланче, довео ме је на једну мисао«.

»Једна стара пословица вели: оженити или се удати, то је срећна игра. Ако хоћете љубазно да ме саслушате, разложићу вам мој план«.

»Ви хоћете да баците новац, па да решите нашу судбу?« рекох.

»О не, то не. Данас по подне написаху два писма, једно ће садржавати моје обећање, друго моје одбијање. Промешаху оба писма, адресираху их и послаху их, а сутра рано сваки од вас треба да дозна своју судбину«.

Њеним речима следоваше дуго ћутање. Марија гледаше час на једнога, час на другога, па

Код нас је сасвим друкчије. Наш живот није ни мало удешен према нашем стању. Сву нашу снагу управо прождире раскош, који се јавља у виду ношње и штетних обичаја и навика наших. Раскош у нас не само да се раширио, него се из године у годину све јаче шири. Управо ми се данас у раскоши такмачимо, не дамо ником испред себе, па куд пукло, и ни мало се не предомишљамо да се за љубав женског раскоша задужимо, па чак и иметак крњимо.

Кад би нас неко са стране гледао, како ми управљамо и газдујемо са нашим рођеним имањем, њему би изгледало то некако, као да нам је наш највећи злотвор предао своје имање на руковање.

За народ, који овако живи, не може се рећи да разумно газдује, и докле год буде живео овако, како му не приличи, увек ће пропадати, покрај све муке и рада.

Вести из места и из народа.

Црвени Крст у Сентомашу. Ретко леп пример свога домољубља и своје хуманости доказао је и овом приликом наш многуоуждени и омиљени бележник госп. Исидор Иванић, када се по налогу среског начелника г. Др. Ђуле Балатона подухватио, да и у Сентомашу оснује Филијалу Црвеног Крста. Држимо, да је значај ове племените и хумане установе већ свакоме познат, па тим нам је милије, што су и наши Сентомашани тако одушевљено прихватили овај предлог и на позив госп. Иванића у тако лепом броју похитали, да своје скромне услуге ставе на олтар наше миле домовине. На првом скупу, који је сазван прошлог понедељника, конституисао се код нас Црвени Крст овако: за председницу је изабрана г-ђа Зорка Дунђерски, за потпредседницу г-ђа Еуфрозина Павловић, за тајника преч. г. Антал Фанчи. У одбор су изабране госпође: Дра Михајла Леринца, Фрање Бајца, Јосифа Коренка, Натана Шосбергера, Деже Молнара, Јосифа Шипоша, Софија Загорица, Лепосава Илић, Јелица Николић, Јулка Добановачки и Вера Гавански; госпођице: Ленкица Јовановићева, Перса Белићева и Зора Дракулићева.

»Пристајете ли на мој план?«

»Немам приговора против истога«, одговорих.

»Тако и ја мислим«, гласаше Бруксов одговор.

Сутра дан, чим је зора зарудила, био сам већ у граду. Начинио сам мој програм за тај дан до појединости.

Писмоноша је требао да дође у осам сати, јер воз иде тачно у девет сати у Елмвуд. Претпостављајући, да ће писмо бити повољне садржине, то ми је остало довољно времена да доручкујем и да одем на железничку станицу. Пун радости, почео сам да мећем хаљине у два сандука, јер сам био намеран, да проведем дуже у кући Торингтонових.

Кад сам стрпао моје ствари по шаговима од огртача, сликао сам себи у најмилијим бојама мој састанак с Маријом; јер да ћу је добити, изгледаше ми ван сумње.

Жестокост куцање пробудило ме је из мојих снава, а кад сам држао у руци велику куверту, на којој стајаше моје име с малим писменима, унутрашњи глас ми изненада шапуташе, да сам се радовао сувише рано. Писмо беше кратко, врло кратко, тако, да је био довољан један поглед, па да потпуно разуме његову садржину. Падох на столицу с очајањем, отиснух несрећни

За породице мобилизованих. После оснивања и конституисања Филијале Црвеног Крста организовао се у Сентомашу још један Одбор, коме ће бити задатак, да скупљањем прилога и набавком било пољског, било ма каквог другог посла пружи припомоћ и тиме у овим тешким временима осигура егзистенцију оним сиротим породицама, без разлике вере и народности, које су услед мобилизације остале без и каквог ослонца. За председнике тога Одбора изабрани су преч. г. г. Антал Фанчи и Миливој Сивачки, за тајника г. Јосиф Коренек, а за чланове г. г.: Аркадије Павловић, Миливој Загорица, Милан Настић, Лазар Попсавин, Милан Каћански, Милан Туторов, Др. Тоша Николић, Мата Сивачки, Леса Капларски, Јосиф Хорват, Деже Молнар, Јосиф Шипош, Фрања Бајц, Лудвиг Бараковић и Др. Михајло Леринц. Овим својим поступком су наши Сентомашани и опет доказали само своју топлу љубав према милој нам домовини. С тога и ми са радошћу поздрављамо ову племениту установу и желимо јој да буде свесна свога позива и истрајна у свом тешком раду. С радошћу примећујемо, да купљење прилога тече са лепим успехом, а имена прилагача доносимо на другом месту нашег листа.

Помозите! Гледамо очима својим нашу војску како са одушевљењем полази у рат. Гледамо наше синове, како раме уз раме са синовима осталих народа полазе у бој, да крв и живот свој жртвују за своју домовину. Али ратови имају своје жртве и рањенике. Помислите на оне јунаке, који се сада крвљу својом боре за нас; али збрините и њихове породице: очајне матери, гладну децу, који сада остадоше без свога ослонца и помоћи. Друштво Црвени Крст потпомаже и стара се о породицама ратника у целој нашој монархији. Браћа смо: ко је богат нека притекне у помоћ сиромашу! Патриотска пожртвованост Сентомашана позната је. С тога позивамо свакога, да својим милodarима потпомогне Филијалу Црвеног Крста у Сентомашу, који се неће старати само о рањеницима, него и о породицама њиховим, ако су у великој беди и невољи. Помозите и принесите на олтар домовине новаца и животних намирница!

»Марија Торингтонова сажалева, што мора да одбије ваш предлог, пошто је обвезана на другој страни«.

На како сам могао целу моју срећу да метнем само на једно око! Али овде не помагаше више јадиковање. Морао сам да идем, да идем, да не будем сведок тријумфа мога супарника.

Идући пароброд већ. — Не, то ће само да узвиси радост мога супарника. Од тога нема ништа! Реших се, да останем, где сам.

Зар је у опште могла једна девојка, која имађаше срца — девојка, достојна да буде љубљена — зар би могла да се игра с љубављу поштенога човека, као што чињаше Марија! Она беше, дакле, бездушна намигуша, ништа друго...

Почео сам да се ценим срећним, што сам добио писмо с непристанком.

Од радоснога узбуђења скоких са столице, играх по соби и певушках једну песмицу. Мој напуњени сандук, који ми је дошао под руку, бацио сам у крај тако, да му се садржина ваљала по земљи...

Тихо куцање на вратима учинило је крај мојој радости. Појавио се носилац брзојаха. Отворих га и стадох читати следеће речи:

»Сажалив неспоразум. Писма измењена. Добилисте неправо писмо. Дођите. Марија«.

Уписујмо се за чланове Црвеног Крста. Ко год може, треба сваки да ступи као члан у друштво Црвени Крст. Угарски Црвени Крст има свега само 40.000, а јапански милијон и по чланова! Поред тако слабог одзива са стране грађанства друштво Црвени Крст не може у свему одговорити своје благодетном позиву. Ако у доба мира и опадне интерес међу нама за ту хуману установу, грозоте и страхоте рата за цело свакога подсећају на дужност му: да се упише за члана у друштво Црвени Крст, јер тиме помаже браћу своју!

Скупоћа живине у Сентомашу. Овдашње и темеринске пиљарице са ситничарима тако су се обезобразиле, да раде на пијаци шта хоће. Они купују у претераној мери живину, да на овај начин по својој вољи одреде цене, да касније могу или овде препродати или слати у другу варош. Зато је живина у Сентомашу исто тако скупа, као у Новом Саду или Суботици. Ми у име овдашњег грађанства апелујемо на општинско поглаварство с молбом, да реши, да се и пијаца у Сентомашу уреди онако, како су уређене по другим већим местима. Наиме: да спречи, да пиљарице од произвођача купују живину пре 8 сати.

Велика крађа. На салаш Милана и Стеве Романовог, који су отишли у војску, дошли су Аврам Ружанов пекар без руке, Мита Ружанов и Лакош Ружанов, обични лопови, који су више пута били затворени, и однели двоје кола жита, врло много масти, сланине, шунке и брашно. Наша се полиција одмах дала у потеру и за неколико сати пошло им је за руком да лопове пронађу и ухвате. Несретници су крађу признали и сакривене ствари предали, које се налазе у општинској кући. — Браћа Ружани су везани предати новосадском суду. Овом приликом морамо похвалити старешину наше полиције Косту Пивничког, који је са своја два врсна момка: Миланом Радосављевићем и Игњатом Стефановићем неуморан труд и своју одважност уложио, да се ова велика крађа сад у ово критично доба што пре пронађе.

† Барон Милош Бајић. Прошле недеље у 2 сата ноћу преминуо је у Будимпешти барон Милош Бајић у 57. г. свога живота од срчане боље. Покојник је био синовац пок. кнеза Михајла Обреновића, члан Угарског Великашког Дома и велики добротвор Српске Велике Гимназије у Новом Саду. Сахрањен је прошлог уторника уз многобројног учешћа пештанских и будимских Срба. На погребу су били супруга и синови, шогор барон бела Талијан, квестор магнатске куће барон Јосиф Рудњански, будимски српски епископ Др. Георг Зубковић. Српску црквену општину заступао је краљ. саветник Стеван В. Поповић и Др. Душан Рајић. Мир пепелу његову!

Српство у Загребу за рањенике. У име загребачких Срба, посетили су грофа Кулмера Др. Д. Поповић и Др. Ђ. Ивковић и саопштили му да загребачки Срби стављају поверенству ратно-болничарске службе на располагање све своје силе и жртве које само могу допринети. Добротворна Задруга Српкиња ставила је поверенству на располагање свој девојачки интернат са 50 кревета са храном и послугом за 50 рањеника. Срби лекари ставили су се бесплатно одбору на располагање, а остали мушкарци и женске спремни су ступити у болничарску службу и примити се преношења рањеника.

Вести са стране.

О мораторијуму. На основу наредбе угарске кр. владе одређен је био мораторијум (одгода свију новчаних обвеза) на 14 дана. Но како је рок прекључе истекао, то се мораторијум продужио на два месеца и по свој прилици, да ће се продуживати дотле, док трају ратни заплети. Па ће без сумње и после тога остати неко време, док наступе редовне прилике. У најновијим балканским ратовима увеле су две балканске државе мораторијум за време трајања рата, па се продужио више месеци и после рата, докле се стање није мало средило. Није могло бити друкчије ни код нас. Пракса је утврдила, да мораторијум доноси много више добра од зла. У оваквим приликама морао би и имућан човек све да прода, па не би могао скупити да исплати мали дуг, јер нема никога да купује и да му даде праву вредност. Доцније се све полако мења и временом долази у главном опет све на своје место. Модерно законодавство не може да каже: Овај има и може да плати зато нека плати. Ко ће да нађе и издвоји оне који могу да плате, од оне који не могу? Тога нема! Мора се донети једнак закон и једнака наредба за све. И тако заиста бива, да мораторијум употребљују и они, који га не требају, којима није нуждан и тиме штете своје повериоце. Но мораторијум не значи, да нико не сме да плати за одређено време своје дугове. Мораторијум значи да их не мора платити, ако му је тешко. Али ако му није тешко платити, ако му то неће оштетити егзистенцију његову и онда је морална дужност његова да плати и испуни своје обвезе. Није право оштетити свога друга, оштетити онога, с киме смо били у пословним везама, и ако смо иоле у стању, треба да испунимо своје обвезе баш и за време мораторијума. У трговачком свету не може се стећи већа кредита и уважења, но кад неко и за време мораторијума испуњава своје обвезе. Ако не може сасвим, а оно нека испуни донекле, и то ће му се јако урачунавати и урачунаће му то и сви други, ако им испуни своје обвезе, а не заклања се за мораторијум. Напослетку још једно. Мораторијум је само одгода. А одгођено није поклоњено. Многи и многи су љуто страдали, што су лакомислено поступали са оним, што им је одгођено, јер је још свакоме мораторијуму дошао крај. И то дошао крај још онда, кад вредности нису много скочиле и онда настају тужбе, егзекуције, продавања, а вечито нас од тога заклонити не може нико.

Поступак са страним држављанима. Донесен је закључак, да се страни држављани неће изагнати, нити интернирати. Са сваким странцем има се поступати као с домаћима, то јест, ако живи према нашим законима, да својим понашањем не изазива сумњу.

Помрачење сунца. У петак, 8. (21.) о. м. помрачиће се сунце, које ће се код нас видети. Почетак ће бити у 11 сати и 12 минута пред подне. Почетак целог у 12 сати 25 минута по подне. Крај целог у 2 сата 44 минута. Крај опште у 3 сата 57 минута после подне. У Штокхолму се чине припреме за посматрање овог помрачења. Помрачење појас сунца биће широк 160 километара, а видеће се јасно од најсеверније шведске границе према Норвешкој југоисточно и од северне Шведске до Исланда.

Трговина и привреда. Привредни живот свих држава Европе повучен је у себе. Изузетак чини Америка. Због ратних прилика све се светске банке снабдевају новцем. У сврху тога дижу се и каматне стопе. Осим тога државне банке издају преко одређене златне подлоге папирни новац, што се чини само у изванредним приликама.

Издавање банкнота. Аустроугарска Банка добила је законску пуномоћ за издавање банкнота преко утврђене количине. Подлога злата не мора да буде као данашња 40 процената. Банка ће пустити у промет и већу количину металног новца. Папирни новац очуваће своју данашњу вредност.

Нестао извештач новина. Л. Корн, дописник «Југословенске Кореспонденције», отишао је у Београд, да у близини посматра, шта се тамо догађа. Прошле недеље нападнут је и истучен у књаз Михајловој улици од неколико особа. Тога дана у вече напустио је свој приватан стан, па се није више ни вратио, нестало га је, прогутала га је помрчина.

Обесио се. Имре Ковач, 73 године стар, поседник у Араду, отишао је пре неколико дана у војну команду, да се пријави за војника. Али пошто је био стар, нису га хтели примити. Ковач је отишао кући па се обесио. Написао је на сто са белом кредом: «Кад су сви отишли у рат, да погину за своју домовину, то не вреди ни ја да останем жив код куће».

Грозан злочинац. У руској Польској нису родитељи економи хтели своје сину да допусте, да се ожени сиротом девојком. Син на то дохвати секиру, па убије оца и матер, четири сестре, једнога брата, слушкињу и дадиљу. Убицу су ухватили, а притворили су и његову љубазницу и брата јој, пошто су знали, да су они спремили тај страшни злочин.

Старац од 125 година. У руском граду Кишењеву живи старац А. Вивтењук. Учествовао је у рату, кога је Русија водила 1812. године са силним француским царем Наполеоном. Био је рањен у главу. По том је служио у војсци још 20 година. Жива му је и друга жена, старица од 80 година. Старац добро чује, али слабо види и памћење га издало.

Разне кратке вести.

Аустроугарска монархија увози годишње вредности у Босну око 200 милијона круна.

Немачки лист «Пестер Лојд» у Будимпешти скупио је до сада за Црвени Крст преко 200.000 круна добровољних прилога.

Забрањен је извоз и провоз разног брашна, лана и кудеље. Забрана се односи и на превоз у Русију.

Немачка је дигла изванредан зајам од чет милијарди марака.

Америка је прогласила, да узима у заштиту оне трговачке бродове, који под американском заставом плове на Атлантском мору из Америке у Европу или обратно.

До сада се прејавило у немачкој војсци 1.300.000 добровољаца.

У већим варошима у Енглеској уведено је код телеграфске станице да се поједини грађани на захтев могу преко телефона будити из свога сна.

Бугарска влада је одредила, да се позове под оружје 100.000 људи.

Од свих европских држава, до сада нису мобилизирале једино Шпанија и Португалска.

Списак прилагача.

Доносимо у нашем листу имена до-мољубивих становника у Сентомашу, који су дали потпоре Црвеном Крсту и својим добровољним прилогом пружи-лили помоћ нашим ратницима и њихо-вој сиротињи без разлике вере и на-родности.

Скупили Леса Капларски, Мата Си-вачки и Тоша Јојин.

За Црвени Крст.

По 10 круна: Неца Дунђерски кнез, Леса Сивачки,

По 5 круна: Тоша Јојин, Сима Кулачин.

По 4 круне: Нестор Кнежевић.

По 2 круне: Теца Манојловић, Сава Чокић, Јоца Ж. Миковић, Ваца Пирошки, Тока Парошки Пера В. Срђанов, Катица Кишдобрански, Рада Пивнички, Пера Милошев, Сока Срђанова, Ла-зар Милошев, Тома Вујић, Данчика Лекић, Ка-тица Дебељачки, Лаза Дебељачки, Тока М. Ср-ђанов, Леса Капларски, Тока Гложански, Стева Сивачки, Арон Нићин, Милан Јаџић.

По 1 круну и 20 фил.: Тока Миковић.

По 1 круну: Иса Гложански, Марија Т. Јан-ковић, Радивој Зеремски, Ференц Вондра, Коста Капларски, Миљивој Загорица, Миша Варгић, Ко-ста Курјачки, Михаљ Кадвањ, Лука Недокла-нац, Живко Субаков, Пера Парошки, Милан Чо-банов-Пајин, Пела Срђанова, Нестор Шувакев, Жарко Пивнички, Стева Пивнички, Рада Марић, Тоша Срђанов, Младен Јојин, Гавра Симин, Ната Срђанова, Шандор Дебељачки, Лаза Дебељачки, Илија Пивнички, Ленка Дебељачка, Нандор Менк-лер, Веца Дебељачка, Сима Саџак, Марко Миш-ковић, Стева Лекић, Марија Пивничка, Никола Николић, Анча Девечерска, Леса Пивнички, Ма-рица Туторова, Пера Мудрински, Аца Путник, Милан Шарчев, Прока Субић, Лаза Парошки.

По 60 фил.: Сима Јоцков.

По 40 фил.: Јоца Шијачић, Нова Ађански, Паја Николичин, Нова Стојков, Милан Радосав-љев, Круна Пивничка, Милица Аларгић, Стева Толмачев, Коста Шарчев, Мита Субаков, Сима Симин, Паја Дебељачки.

По 20 фил.: Јеврем Неџић.

Овим вредним скупљачима изјавила је Филијала Црвеног Крста у својој сед-ници захвалност на њиховом труду и својском заузимању.

Купљење траје даље.

Скупиле Ленкица и Марија Јова-новић.

За Црвени Крст.

По 20 круна: Др. Момир Павловић, Натан Шосбергер, Вера Дејана Гаванског, Прва Српска Задруга за међусобно помагање и штедњу.

По 10 круна: Браћа Фурман.

По 5 круна: Љубица М. Манојловић, Гојко Каћански, Сава Шаршански, Прва Српска За-друга за међусобно помагање и штедњу.

По 3 круне: Антон Новак.

По 2 круне: Еде Бертрон, Софија Рунићка, Филип Ајденмилер.

По 1 круну: Карољ Мајор, Вилхелм Бауер, Лајош Хорват.

Скупила г-ђа Софија Шосбергер.

За Црвени Крст.

По 2 круне: Мирко Попов.

По 1 круну: Еде Бертрон, Леополд Грос, Сима Шегуљев, Тока Вардић, Андрија Мудрин-ски, Рада Мудрински, Душан Белић, Тоша К. Манојловић, Ференц Фехер, Живко Ковачевић, Тока Канчар, Пал Хергас, Аврам Манојловић, Иса Дебељачки, Милан Гавански, Иса Стриче-вић, Армин Розенберг, Јожеф Рац, Нова Ерге-лашев, Мартин Кришћан.

Скупила г-ђица Персида Белићева.

За Црвени Крст.

По 40 круна: Лаза Продановић.

За месну сиротињу.

По 20 круна: Лаза Продановић.

Скупио г. Вељко Загорица.

За Црвени Крст.

По 100 круна: Данило Бугарски.

По 10 круна: Вељко Загорица.

По 5 круна: Милева Дунђерски.

По 3 круне: Др. Тоша Николић, Новак Ма-нојловић, Тоша Хаџић, Лазар Продановић.

По 2 круне: Петар Шанк, Дејан Гавански.

По 1 круну: Др. Иван Загорица, Стеван Гавански, Милан Каћански, Милан Бошњакковић.

Скупила г-ђица Лепосава Илићева.

За Црвени Крст:

По 30 круна: Berger Márk ség.

По 20 круна: Никола Гавански.

По 10 круна: Тоша Јанковић, Brüder Fuhr-mann, Пера Чокић-Савић, Марија Иванић.

По 5 круна: Радивој Зеремски, Никола Илић.

По 4 круне: Паја Чолић.

По 3 круне: Jakob Gusztáv A., Стева Пи-сарић, Јелена Настић,

По 2 круне: Милан Чолић, Милица Чокић, Милан Данчика-Шијачић, Љуба Дебељачки, Је-лена Павлићева, Стева Дедакин, Неца Голупски.

По 2-50 круне: Лаза Манојловић.

По 1 круну: Ана Папулина, Срета Патар-чић, Миљивој Шарчев, Радивој Дињашки, Тура Адонић, Данчика Манојловић, Јоца Гавански, Је-лена Гаванска, Мита Станимиров.

По 60 фил.: Тура Божин, Анка Пивничка.

По 50 фил.: Mráz Sándor, Horváth Péter.

По 40 фил.: Манојло Ђукић, Тоша Станишић.

За сиротињу.

По 10 круна: Никола Гавански, Тоша Јан-ковић.

По 7-50 круна: Лаза Манојловић.

По 5 круна: Радивој Зеремски, Милан Чолић.

По 4 круне: Евица Чокић.

По 3 круне: Неца Голупски, Паја Чолић.

По 2 круне: Милица Чокић, Милан Даника-Ши-јачић, Љуба Дебељачка, Јелена Павлићева, Илија Зурковић, Јелена Настић.

Скупила г-ђа Јелица Др. Николића и Вера Д. Гаванска.

За Црвени Крст.

По 100 круна: Др. Тоша Николић, Народна Кредитна Банка.

По 30 круна: Миљивој Сивачки.

По 25 круна: Стеван Јаснић.

По 20 круна: Браћа Гавански и Алексије-вић, уд. Јулка Јанковић.

По 10 круна: Др. Продановић, Драгутин Мудрински, Коста Живановић.

По 5 круна: Миљивој Загорица Fancsi An-тал, Лазар Вучков.

По 3 круне: Марко Манојловић,

По 2 круне: Тока Стојишић, Bertronné, уд. Милоша Рунића, Дамјан Дунђерски, Ваца Киш-добрански, Ursó Istváné.

За месну сиротињу.

По 60 круна: Миљивој Сивачки.

По 40 круна: Народна Кредитна Банка.

По 25 круна: Стеван Јаснић.

По 10 круна: Др. Тоша Николић.

По 5 круна: Fancsy Antal, Лазар Вучков.

По 4 круне: Тома Паликућа.

По 2 круне: Марко Манојловић, Ursó Ist-váné.

По 1 круну: Коста Шендер, Тока Стојишић, Пера Мудрински, Ваца Кишдобрански.

За сиротињу у опште.

По 20 круна: Стеван Јаснић.

По 10 круна: Миљивој Сивачки, Др. Тоша Николић, Народна Кредитна Банка.

ЛИСТАК.

Милка.

Слика из варошког живота.
(Свршетак).

У опште, веселост се огледала на његовом лицу и изгледало је, као да није имао тешких часова у животу.

Кратко речено: у широким панталонама од кангарна, са капутом званом »ластин реп«, си-

вим »халбцилиндером«, машилом »шанжан« и штапом од бамбусове трске, — изгледаше тај човек као пролеће, и ако беше већ зашло лето, само са пролетњим рухом. . . .

Не заборавимо, да је Олга била врло лепа; а додајемо, да је овај био лаком на женски створ, а до крајности полепљив за лепотом њиховом. . . .

Олга му изнесе што је тражио. Он, пла-ћајући, даде златник и готово излете из дућана, ма да га Олга опомену за »кусур.«

Олга се чудила и оставив новац мислила је о томе особенаку.

Међу тим, то је био његов први напад; за њиме су следовали: други, трећи и тако редом, док се није спријатељио с Олгом.

Ну пријатељства између женског и мушког нема.

Олга, и ако беше добро очувана, ипак је по души слаба девојка. Мати је не поучаваше о свету и људима ни о њиховим намерама и прохтевима. Њена млада и још неразвијена и неискусна душа, била је затворена, али веома слабом зидом, и он стари ратник на томе пољу, брзо је разрушио тај зид, и поб'о победоносно заставу на разрушени град, а трофеј те победе било је Олгино њежно срце.

Чудновато, али — истинито!

Предав му се потпуно, Олга је осећала, као да је њена судбина везана са његовом, и волела га је чудновато и њој потпуно непоњатном љубављу.

А он? . . . Он је волео за то, што је Олга била лепа женска и што . . . што је налазио задовољства да женскиње вара. . . .

Једнога дана паде му поглед на медаљон о Олгином врату.

— Откуда ти тај медаљон, лепојко моја? упита је он.

Она га погледа смешећи се.

— Не бојте се, рече, скидајући га са свога белог врата. Нисам га добила од мушке главе.

— Но?

— Баш сте љубопитљиви, а можда и љубо-морни, ђаволасто му рече. Нећу да вам кажем, али ево вам »corpus delicti,« па судите.

Он узе медаљон и поглед му оста укочен.

— Реци, реци откуда ти ово? питаше је он узверено, гледајући је право у очи.

Њено му се лице учини сад познато, као да га је негде виђао. Сети се прошлости; пред очи му изађе његова младост. Сlike, које су биле затрпане прашином заборавља, почну се лагано јављати као дуси. Учини му се, да међу њима види једну слику . . . духа са ликом Ол-гиним.

— То сам добила од мајке, рече му сме-шећи се Олга. А тај лик, кога Ви са толико много љубоморства посматрате, тај је лик. . . .

Она ућута.

— Чији је! готово посрћући прозбори он,

— Мога оца!

Он скочи и побледе.

— Бога ми, не варам Вас, чисто у плачу узвикну Олга, сва престрављена.

— Твоја се мати звала —

— Милка, лагано прошапута она.

Он се стресе, погледа још једном Олгу и излети из собе.

Олга оста сама устрављена, не знајући шта да мисли. За тим се горко заплака и плакала је дуго . . . дуго. . . .

Од тога доба прошло је доста времена. Он се више није вратио, а Олга, остав сама и суд-бином гоњена, пође стопама своје мајке, док једнога дана у варошкој болници не сврши пут свога живота.

А он? . . . он лута и ломи се по свету. Су-срет са Олгом потресао је у њему најскриве-нији осећај човечиј. У оној слици, која је пре-стављала Олгину матер, познао је он свој лик, кога је пре толико година заједно са медаљо-ном дао једној својој љубазници, која се звала. . . . Милка.

С немачког.